

Posudek na bakalářskou práci

Název: Jazyk jako proměnná integrace

Autor: Yevgeniya Synchykova

Fakulta humanitních studií, Karlova univerzita, Praha 2015, 55 s.

Tématem bakalářské práce Yevgeniye Synchykové se stala migrace. Zaměřila se na problematiku jazyka v migraci. Zvažovala, jaké významy nabývá jazyk v migraci, a jak reflexe jazyka či jazyků souvisí s povahou integrace migrantů do společnosti. Problém sledovala u ruskojazyčných migrantů v ČR.

Práci autorka ukotvila v relevantní literatuře. V rámci teoretického vymezení se vyrovnala s oběma klíčovými pojmy. Integraci představila jako multidimenzionální proces, který probíhá na úrovni struktury, sociálních vztahů kultury a identity, právě proto, že všechny uvedené dimenze jazyk ovlivňuje či přesněji do nich jazyk vstupuje jako proměnná. Možná by bylo cenné zabývat se i typy integrace do společnosti. V rámci kapitoly o jazyce a migraci pak pojednala tři témata. Jazyk uvažovala jako mocenský nástroj, který jednak nutí migranty přizpůsobit se majoritní normě. Jazyk identifikuje ty druhé a tím je opět diskvalifikuje v rámci majority. Jazyk je ale stejně tak kompetencí, která umožňuje přístup ke zdrojům.

Další kapitola se věnuje kontextu migrace ruskojazyčných migrantů do ČR. Autorka představuje analytickou kategorii rusky mluvících a zároveň představuje jednotlivé národnosti, které do skupiny ruskojazyčných patří. Součástí této kapitoly jsou pak informace o internetních postojích v ČR.

Celkově lze říci, že autorka dobře zvládla řešerši literatury a vytvořila teoretickou bázi a představila kontext. Obě kapitoly vhodně „formátují“ pohled čtenáře na sledovanou problematiku.

Data pro svoji studii získala autorka na základě polostrukturovaných rozhovorů s 8 informátory, Výzkum vhodně představila. Cenné jsou i medailonky informátorů, Přátelské je, že Informátoři dostali přezdívky, což zvyšuje etnografičnost textu.

Vlastní studii pojednala Yevgeniya Synchykova ve dvou kapitolách. Nejprve se zabývala vztahem informátorů k jazyku a sociální resp. strukturální dimenzí integrace. Identifikovala tři modely, které odkazují k separaci, integraci a transnacionalismu. S velkým vhladem a smyslem pro etnografická data popsala obraz tří modelů uvažování o jazyku. Klíčovými kategoriemi se staly: sociální síť a jejich povaha, emoční prožívání jazyka, jeho kognitivní složka, jeho utilitárnost a identita. Zde bych vyzdvihla některé nálezy. Autorka uvedla, že kompetence v jazyce země původu je všemi informátory označována sice jako dostatečná, ale s vědomím, že by se mohli dále rozvíjet. Zatímco separovaní a transnacionální migranti o prohlubování jazykových kompetencí uvažují na úrovni jazyka, integrovaní chtějí posilovat kulturní kontext. Zajímavé je, že autorka nezaznamenala reflexi použití ruštiny v rámci země původu. Bylo by dobré vědět, za absence této informace souvisí z výzkumem či s postojem informátorů.

Druhá kapitola se věnuje významům, které informátoři v souvislosti s jazykem formulovali. V některých momentech tyto pasáže dublují první kapitolu. Možná by stálo zato kapitoly prohodit a na úvod představit kategorie, které až následně propojit s modely. Přesto lze i o této části práce říci, že je velmi inspirativní. Opět bych se zastavila u jedné oblasti. Autorka uvádí, že informátoři jazyk chápou jako znak, skrze který je majorita identifikuje – dává jim nálepky. Což v podstatě souvisí s rovinou identitní, stejně jako s mocí majority nad menšinou. Otázka moci pak může být ukryta ještě v další rovině, a to v rovině nároku majority na absolutní kompetenci v jazyce (dobře česky mluví jenom Češi). Odvolávám se zde na konzultace, kdy autorka uváděla, že ona sama měla zkušenost, že když dělala jazykové vtipy, byla ze strany rodilého mluvčího opravována. Komentář zaslouží i jedna z citací, kde informátorka uvádí, že chce, aby majorita identifikovala její emoce, a proto nadává česky. Nicméně, když jí emoce způsobují ztrátu vlády nad sebou, vynoří se ruština. Toto dokládá, že některé kulturní projevy jsou vtělené, zautomatizované. Proto větu „*Ruskost*“ je jejich *přirozeností* ..., by bylo dobré přeformulovat.

Autorka na některých místech explicitně propojuje interpretaci dat s literaturou. Většinou ale vazby mezi teorií a daty je přítomna implicitně. Podcenění literatury je také zřejmé z toho, že v soupisu literatury řada titulů chybí. Také některé formulace nejsou dotažené. Práci Yevgeniyi Synchykové pokládám za zdařilou. Autorka prokázala, že dokáže pracovat s literaturou, vést popostrukturovaný rozhovor a takto vytvořená data s velkým vhladem interpretovat.

Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím jako trochu méně zářivou výbornou.

V Praze 10. 9. 2015

Dana Bittnerová